STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04689

MEGILES ESTER

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שנת: „חיים והצלחה ואחוה וגאולה וישועה", תרצ"ו

מגילת אסתר

בעזר הבורא יתברך מיט די הילף פון באשעפער
איז דיזע איבערזעצונג בדרך שיר, פאעטיש און אידיש
פארטרעפליך געלונגען, לויט די חכמים ז"ל: פון
גמרות, מדרשים און אנדערע מפורשי התורה
צוגעזאלצען, געפעפערט און געשמאלצען
צוגעמאכט און באשייד, פאר די יעצטיגע צייט

מעט הכמות ורב האיכות
קליין אין קוואנטיטעט, גרויס אין קוואליטעט

זעהר וויכטיג און אינטערעסאנט צו ליינען
אפילו אין מיטען יאהר, פאר אלע סארטען לעזער:
פרומע און ראדיקאלע אין אלגעמיין
פאר לומדים ומשכילים, ספעציאל!

דיזער חיבור איז א נייעס
אין די אידישע וועלט

פרייז 10 סענט, בלויז פאר דרוק הוצאות

צו באקומען ביים פארפאסער און פרינטער
א"י בארנשטיין, 63 קלינטאן סט., ניו יארק

אויך אין די ספרים סטארס—און ביי די שמשים אין
די שוהלען און דורך פאסט געשיקט צום פארלאנגטען.
ווער וועט געווים צוריק שיקען די 10ס. און 1-2
סענטיגע פאסט סטעמפס!

איך די פאריגע פעריאדישע בראשורען און חבורים
אלס אגיטאציאן פאר הויכע אידעאלען
און ווי צו לעזען אידישע פראבלעמען
פארפאסט בדרך שיר (גראמען)

נעמליך: „קול ארי" ענטהאלט 132 זייטען

„אמונה על פי השכלה (איבערצייגטער גלויבען)
וטהרת המשפחה"

א קורצען אויסצוג פון צוקינפטיגען „המעורר",
בלשון הקודש און אידיש

„כאציאליזם מן התורה" שבכתב ובעל פה

און דאס גלייכען...

יעדער לעזער וועט זיך און אנדערע, דערמיט פארשאפען
עונג רוחני (גייסטיגעס פארגעניגען!)

בעזר השם יתברך, אדר, פה נויאָרק,

שנת „כנוס את כל יהודים כאחד, (תרצ"ה)

הקדמה — פאָרוואָרט:

ליבע אידען, עהרליכע און פרומע,
לעזט ערנסט מיט געדולד דיזע הקדמה,

און דאַן דעם גאַנצען חבור,
סאַי ביחידות, סאַי בצבור,

מיט אַ ריינעם אידישען געפיהל
וועט מען פאַרשטעהן דעם מחבר'ס ציל,

דיזע פערפאַסונג איז קיין פראָסטע „בדחנות"
דאָ ווערד אָנגעצייגט הויכע אידעאַלע כוונות,

השם אחד ועם אחד ותורה אחת, ווען פעראייניגט
טראָץ אַלע שונאים, בלייבט דאָס אידענטום פאַראייוויגט,

וואָלט גענצליך פאַרשוואונדען דער גלות
מיט אַלערליי צרות ובהלות,

וועלכע זיינען אונגעהייער גרויס
איז די איינציגע תרופה „לך כנוס"!

דערויף קאָנט איהר זיין זיכער,
פרובט דאָס טוען וואָס גיכער!

מתקן זיין דעם קלקול פון פרוד לבבות
וועט מקוים ווערען: „והשיב לב בנים על אבות",

און דאָס זעלבע: „והשיב לב אבות על בנים",
דורך נסים גלוים, און ניט בהסתר פנים!

וואָרום נאָך זיין גלייכגילטיג מיט אַזאַ געדולד?
שוין גרויס צייט, צו פאַרריכטען דיזען שולד!

דאַרום, סאַי אין אַ גליקליכע צייט,
סאַי אין אַ ביטערע עת צרה,
זאָל יעדער מאַן און פרוי זיין פאַרגעברייט
אויסצופאָלגען דיזע גמרא:

„הקורא את המגילה למפרע",
אז מ'לייענט די מגילה מיט אַ לעגענדאַרישע דעה
„לא יצא ידי חובתו", כי לא נעשה פעולתו,

ד"מ: אויב ווער מיט אַ מיינונג זי ציטירט:
בלויז, אַלס „היסטאָרי" „וואָס האָט אַמאָל פּאַסירט",
האָט עס ניט געבראַכט די גוטע געוואונשטע פּעולה
און ניט יוצא געווען מצוות קריאת המגילה,

ווייל, פאַקטען באַווייזען אונז, אַלס אַ באַוואוסטער כלל
אַז דיזע פּאַסירונג ווידערהאָלט זיך שטענדיג איבעראַל,
עס איז דער זעלבער אינהאַלט
נור אין אַנאַנדער געשטאַלט...

לײדער, זיינען יעצט פאַראַן פיל „המן'ס" ביי אידען
בלויז, זייער טיפּ און כאַראַקטער איז פערשידען,
פיל ערגער ווי אין אַמאָליגען ערשטען פּורים,
ליידען אידען פון זיי אונערטרעגליכע יסורים,

אידען זיינען אין דער גאַנצער וועלט
מיט זייער לעבען אין סכנה געשטעלט,
מיר האָבען „עמלק'ס און המן'ס" אין יעדען דור
עס באַהערשט אונז יעדער שאַרלאַטאַן — יעדער בור,
„עמד בעושרו, נפל ברשעו",
ביי אַן עושר, זוכט ניט יושר!

דער רייכער עם-הארץ'דיגער „אפּיקורוס"
איז בעאַמטער אין שוהלען און תלמוד'תורות,

דער מחלל שבת בפרהסיא
איז „נשיא" אין אידישע כנסיא.
ווער עס גיט נור אַ גרעסערע סומע געלד,
ווערד שוין אַלס בעאַמטער אויפגעשטעלט,
והדיוט קופּץ בראש, בלי שום חקירה ודרוש,
מיט שטאַרקע מאַכט, ווי אַ דעספּאָט
ווערד די חברה צו שאַנד און שפּאָט,
ער געוועלטיגט איבער קהל ווי אַ „צאַרישער" שררה
זיצט ביים ארון-הקודש, אַ רעגעלע עבודה זרה.

אָבער ניט יעדער פאַרשטעהט די מגילה בלשון הקודש
נאַטירליך, פיהלען ניט יענע, די שמחה פון דעם חודש,
וועט די פרייע איבערזעצונג אין אידיש און גראַמען
איהר קענען לייענען, אויך די טאָכטער מיט די מאַמען,
פאַר'ן למדן-משכיל וואָס איז אין מדרשים באַקאַנט,
איז דיזער חבור פאַר איהם פיל מעהר אינטערעסאַנט,
זי איז לויט די מיינונג פון מדרשים צוגעשמאָלצען
און מיט וויציגע שאַרפקייט, צוגעפעפערט-צוגעזאַלצען,
אויך פון פערשידענע ספרים
לכבוד שמחת וסעודת פורים;
באַזונדערס אין אמעריקא היינט
אַז ס'קומען זיך צוזאַמען גוטע פריינד,
יונג און אַלט, רייך און אָרים
צו אונטערהאַלטען זיך אַם פורים,
ביי אַ גלעזעל משקה ווינשט איינער דעם צווייטען לחיים
און מיט ברכות דאַנקט מען דעם בורא ארץ ושמים.
עס ווערד זאָגאַר געבראַכט אַלס אַ מנהג אין שולחן ערוך:
„צו טרינקען זאָפיל, ביז מ'וויסט ניט בין ארור לברוך",
און יעדער שיקט צו זיין באַקענטען
אויך צו אָרימע, שעהנע פרעזענטען,
זאָל מען די געגראַמטע מגילה הויך לייענען
אום די שמחת פורים צו באַשיינען!

„קימו וקבלו" פאַר די קינדער פראַקלאַמירען
און אידישע טראַדיציאָנען פראַקטיצירען!

* * *

זאָגען מיר מיט גרויס האַרצווייטיג אין „סליחות":
אויף דעם געפאַלענעם אידישען „יחוס",

„אשמנו מכל עם, בושנו מכל דור",
וואָס ווייטער אַ דור, אַלץ אַ גרעסערער בור,

די מעהרסטע קינדער און אייניקלעך ביי אונז אידען,
זיינען געגען די אומות העולם ענטשידען:

ביי זיי, איז די וועלטליכע בילדונג, צום פאָטער פרעמד
דער זון און טאָכטער, אין זייער „קולטור״ אינטערעס נעמט
דער אייניקעל, שוין אַלס „רעגירונגס-בעאַמטער״ שם'ט

ביי אונז, דער פאָטער אַ למדן — אפילו א גאון,
דער זון, פון „יוצא וועגען״ ווערט אָפט אים נאָכטוען,
דער אייניקעל, ווייסט גאַר ניט, ווי פון „בני אדם״ דער האָן,

דאַרפען מיר אידען, פון זיי, אַ מוסר זיך נעהמען
אום, געגען זייערע מידות, זיך ניט דאַרפען שעהמען.

*　　*　　*

לייגט די מגילת אסתר אַ פליכט אויף אידישע פרויען,
אַלס מוטערס, וואָס העלפען די פיזישע וועלט בויען:

אַז אינטערדעסן, זאָלען זיי ניט פאַרגעסען
אָפט צו געבען די קינדער אידישע לעסען,
וועלכע באַלעבט און איידעלט די נשמה
וואָס פון די גוי'שע לעהרע ווערד זי טמא;
איהרע ענערגיע און גאַנצע באַמיהונג
דאַרף זיין פאַר אידישע ערציהונג;
לערנען באַי'ם און מיידלעך, אין דזשענעראַל,
אידישע ליטעראַטור און מאָראַל;
זיי שיקען אין ישיבות ותלמוד תורות
עס זאָל וואַקסען וואָס מעהר, אידישע דורות!

דען, די פאָטער'ס זיינען זעהר באַשעפטיגט פאַר הכנסה
צו שאַפען פאַר די פאַמיליע אַנשטענדיגע פרנסה;

זאָל די יעצטיגע שרה, מרים, דבורה און אסתר:
זיך אָנשליסען אין ישיבות, אַלס געטרייע שוועסטער,
דיזער וואָהלטאַט איז דער בעסטער, שענסטער, העכסטער

„וימי הפורים לא נבטלים״
ויזכנו לששון ולשמחת גילים!
במהרה בימינו אמן ואמן,
ארי' ליב ב״ר חיים באַדענשטיין.

באמערקונג:

„נאמנים פצעי אוהב", דער וועלט'ס חכם אונז לערענט:
אנגענעם איז, אז א גוטער פריינד מוסר'ט און צערינט,

דארום, זאל דעם געעהרטען לעזער ניט פארדריסען
וועגען די המן'ס מסירות וואס דא ווערד פארגעשטעלט,
פון פערפאסער'ס מענשליכע און מאראלעס געוויסען,
די פאקטישע גרויסע עוולות פון דער אידישער וועלט.

דען, ווען דאס רוב אידען, זיך על פי התורה פיהרען
וועלען די קינדער איהרע געבאטען אקצעפטירען
און די פעלקער וועלען דאס אידישע פאלק רעספעקטירען!

„ואם כל המועדים יהיו בטלים
וימי הפורים לא נבטלים",

מיר שיינט, דאס מיינט:

אויב אידען וועלען אידישע ימים-טובים איגנארירען
וועט אויפשטעהן א „המן" אויף אידען דעספאטיש רעגירען

דאן, וועט מען דורך תשובה ותפילה למלך חי וקיים
ווידער דארפען באשטימען א „פורים-נס" א נייעם

איז בעסער צו בלייבען ביים אלטען,
און מיט דעם פורים זיך האלטען!

* * *

ברכות קודם המגילה:

דו באשעפער ווערסט געלויבט פון דער קהלה
פאר דער מצוה, צו הערען לייענען די מגילה,

געלויבט ביזטו מעכטיגער וועלטס-פיהרער
פאר שיצען אונז מיט נסים, געגען שונאים-רעגירער,

איך דאנק און לויב פאר'ן געזונד און לעבען
וואס ווערד פון באשעפער אונז געגעבען.

קפיטל א׳: „ויהי בימי אחשורוש המלך״

עס איז געווען אין דער צייט פון אחשורוש המלך
איז די אידישע לאַגע געוואָרען שלעכט אונערטרעגליך,
אין די לענדער מדי ופרס, דורך זייערע שרים ושרות
און פון אסימילאַנטען און אַנטיסעמיטען געליטען צרות.
ווען זיין ממשלה איז געוואָרען דריי יאָהר אַלט
האָט ער געמאַכט אַ קעניגליכען באַל — אונטערהאַלט,

גאָלדענע בעטן מיט זיידענע דעקין אין גינגאָלד געשטיקט
אויפ׳ן באָדען, פורפער־זייד מיט דיימאַנדס אויסגעשפרייט,
אַז אַלע אַנוועזענדע זיינען געוואָרען העכסט ענטציקט
פון אַלע טייערע אַנטיקען פון יענער צייט.

אום צו פאַרשטאַרקען זיינע קעניגליכע בענדער
אין די הונדערט זיבען און צוואַנציג לענדער,
האָט ער געלאַדען די פיהרער פון אַלע קאַבינעטען
און רעפּאַרטערס פון אַלע זשורנאַלען און גאַזעטען,
האָט פאַרבערייט אַן אונבאַגרעניצטע הוליאַנקע
דאָס זעלבע, פאַר פרויען, האָט געטאָהן ושתי זיין מלכה.
דיזער באַל האָט אַ האַלב יאָהר אָנגעהאַלטען
פאַר׳ן רייכען און אָרימאַן, יונגען און אַלטען,
אום זיין רייכטום און גרויסמאַכט פאַר די וועלט באַווייזען
אַז זיין רעגירונג איז שטאַרק ווי שטאָל און אייזען.
אַכצעהן און אַ האַלב טויזענד אידען
וואָס דאַרפען זיין פון פעלקער ענטשידען,
האָט מען זיי ספּעציאַל צום באַל געלאַדען
דאָס האָט געבראַכט פאַר אַלע אידען גרויס שאַדען,
ווייל זיי האָבען אין זייערע פליכטען זיך פאַרגעסען
יין־נסך געטרונקען און פון די סעודה געגעסען,
אין די כלים פון בית המקדש, וואָס זיינען פאַרהייליגט
און אין די גאַנצע הוליאַנקע האָבען זיי זיך באַטייליגט...

*　*　*

גראַדע אַם שבת־טאָג, איז אחשורוש המלך
אויף דעם אונטערהאַלט געוואָרען פרעהליך

און באַפאַהלען:

אַז די מלכה זאָל אין „חות'ם קאָסטיום" זיך פאַרשטעלען
פאַר מיניסטאָרן און געסט אין פאַלאַץ דעם ליכטיגן העלן,
כדי אַלע זאָלען זעהן, ווי זי איז געטאָקט און שעהן...
אָבער איר „פרויען-שטאָלץ האָט איר ניט ערלויבט געהן,

דער קעניג איז פאַר כעס געוואָרען גרין און געל
וואָס זי האָט ניט אויסגעפאָלגט זיין באַפעהל,

ווייל זי האָט דעם קעניג פאַרשעהמט פאַר די וועלט
האָט מען זי צום קרימינאַל-געריכט געשטעלט,

אום, זי זאָל אַ מאָדע פון „ניט פאָלגען" ניט אַריינברענגען
האָבען די מיניסטאָרען איהר פאַראורטיילט צו הענגען,

אַלס אַ מוסר: אַז יעדער מאַן, סאַי חכם סאַי נאַר
זאָל שטענדיג איבער זיין פאַמיליע זיין דער „אויבער-האַר".

קפיטל ב':

„אחר הדברים האלה כשוך חמת המלך"

נאָכדעם, ווי ס'האָט זיך געשטילט דעם מלך'ם צאָרען
און האָט זיך באַדענקט וואָס דאָ איז געטאָהן געוואָרען,

אָבוואָהל אָנגעקוואָלען וואָס גע'פטר'ט אַ צרה
זאָגט דאָך דער פסוק: „לא תהו בראה לשבת יצרה",

האָבען די יועצים געראָטען די מייאסטעטישער מאָכט
אַז די שענסטע מיידלעך זאָלען צום מלך ווערן געבראָכט

פון נאָהענטע און ווייטע שטעדט און מדינות
פון פערשידענע ראַסען און אמונות;

אַ איד פון ירושלים פאַרטריבען
איז אין שושן וואָהנען געבליבען,

געשטאַמט פון שבט בנימין
מרדכי איז געווען זיין נאָמען,

אַ יתומה, ביי זיך, האָט ער אַ געבילדעטע ערצויגען
ווי אַ געטרייער פאָטער, זי געשיצט מיט זיינע אויגען,

דערגרייכט דער קלאַס בילדונג, דער העכסטער
איהר נאָמען איז געווען **אסתר**,

איז ממילא אויף איהם אויך געפאַלען די גזירה:
זי צו ברענגען אין קעניג'ס הויף, ס'איז קיין ברירה!
אסתר די פרומע און חכמת גאָר אַ וואונדער
האָט געקראָגען אַ פּאַלאַץ גאָר באַזונדער,
מיט אַלערליי משרתים, שפּייזען און בשמים די בעסטע
פון אַלע מיידלעך איז איהר חשובות געווען די העכסטע,
זאַ שנעל ווי דער קעניג האָט זי דערזעהן
האָט זי ביי איהם באַלד נושא חן געווען,
בעשרה בטבת, האָט ער איהר אַלס קעניגין געקרוינט
און די שטייערן צום קעניגרייך ערלייכטערט — באַלוינט,
האָט געלאַדען די מיניסטאָרען פון יעדער מדינה
צו די גרויסע סעודה-האָכצייט מיט אסתר די גרינע.
כאָטש אַ טאָכטער פון ישראליק דעם „נדוח"
האָט עס איהר ניט געשטערט צום שדוך;
צו רייכטום, כבוד, הערשאַפט און פּאַלאַצען
איהר נאָמען ווערד גרויס, ניט אָבצושאַצען;
אויסגעפאָלגט איהרע מצוות, תעניתים געפאַסט
און געקעמפט פאַר'ן אידישען פאָלק וואָס ווערד געהאַסט,
אידיש האָט זי זיך געפיהרט, און אַלס קעניגין רעגירט
פון דעסט-וועגען האָט עס איהר ניט געשאַדען
ווען צום טיש פון קעניגע, איז זי געווען געלאַדען.
מיט אַ צייט שפּעטער האָט אַזאַ געשיכטע פּאַסירט:
„בגתן ותרש" דעם מלך'ס באַדינטע האָבען אינטרעגירט
זיי האָבען באַשטימט צוזאַמען: דעם מלך צו פאַר'סם'ען;
ברוח הקודש האָט מען מרדכי'ן דעם סוד ענטדעקט
האָט ער עס באַלד פאַר אסתר המלכה ענטפּלעקט,
די מלכה האָט דעם מלך מיט אַ באַזוך באַעהרט
און אין מרדכי'ס נאָמען די געהיימנים איהם ערקלעהרט,

מען האָט געהאַנגען די פאַררעטער
און דער מלך איז לעבען געבליבען,
און מרדכי, אַלס מלך'ס רעטער
אין ספר הזכרונות פאַרשריבען.

* * *

קפיטל ג׳:

„אחר הדברים האלה גידל המלך את המן״

נאָך די אַלע פּאַסירונגען, מיט אַ צייט שפּעטער
איז אַן אַנטיסעמיט, אַ צורר, אַ פאַררעטער
פון מלך אַלס הויפּט מיניסטער געוואָרען ערהויבען
דאָס גאַנצע קעניגרייך, איהם איבערגעגעבען;
זיי האָבען איהם גערופען „המן״
מ׳האָט געציטערט פאַר זיין נאָמען,
יעדער איינער האָט געמוזט פאַר איהם דעם הוט ציהען
זאָגאַר דער גרעסטער, מוז פאַר איהם זיך בוקען און קניהען
אָבער מרדכי האָט ניט צוליב געטוען המן׳ס רצון
און ניט געוואָלט זיך בוקען פאַר דעם דעספּאָט — דעם קצון
מרדכי האָט געפאָלגט דעם אידענ׳ס געזעץ:
„לא תשתחוה״, בוק זיך ניט פאַר קיין געץ...
דאָס האָט דעם רשע זעהר געקרענקט און פאַרדראָסען
און האָט זיין כעס אויף אַלע אידען אויסגעגאָסען,
האָט זיך זעהר פערגלוסט דעם מיניסטער—דעם רשע המן
צו מאַכען אויף אַלע אידען צאַר׳ישע פּאָגראָמען,
ביי איהם איז די אידען פראַגע
געוועזן די גרעסטע פּלאַגע.
דער צורר מיט גיפט און גאַל
האָט געפּלאַנט ישראל׳ס פאַל...
פון זיינע רשעות־גזירות טאָג נאָך טאָגע
ווערד אַלץ ערגער די אידישע לאַגע
דאַן האָט המן פאַבריצירט אַ פאַרברעכערישע קלאָגע:

„אַז קעג[illegible] כ[illegible]ד, רעוואָלטירען אידען
און שטערען ד[illegible] בירגערליכען פרידען
דאַרף מען זאָפאָרט זיי אין קייטען שמידען;

אויסטראַכטענדיג פאַלשע בלבולים
מיט נידערטרעכטיגע זלזולים;
איבערגעגעבען פאַלשע באַריכטען
אום די אידען גענצליך צו פאַרניכטען;

„דען, בלויז מיט געוועהנליכע וואפען
די אידען צו באשטראפען?
וואלט זיין צו ווייניג״, טענה׳ט ער צום קעניג,
אָט דער המן הרשע, מיט א שריפטליכע בקשה,
אויסרעכענענדיג די אידישע חסרונות
מיט פאָלגענדע חטאים ועוונות:
„אַז די לאַנדעס געזעצען, זיי איגנאָרירען און פארלעצען
און פון זייערע געבאָטען, זיי אַליין לאַכען און שפּאָטען
אַז דער פאָטער און קינד, זיינען פול מיט זנות זינד...
זיי רוהען ניט אין די אידישע שבתים וימים טובים,
לעבען ניט בשלום, זאָגאר מיט זייערע עלטערען און קרובים
זיי אַליין צווישען זיך שעהמען, מיט זייערע אידישע נעמען

וועהלען פיהרערס גאַר פראָסטע איינפאַכע,
ריידען ניט זייער אייגענע שפּראַכע,

איבערגעביטען זייער העכסטע און שעהנסטע מאָראל
אויף קערפּערליכע מאָמענטאַלע פערגעניגען
זייער גאַנצעס שטרייבען איז נור זאַמלען גרוים קאַפּיטאַל
דורך פראָצענטען, עקספּלואטאציע און בעטריגען,

אָט דיזע זיינען ביי אידען די פיהרער,
און איבער רעליגיאָן, די רעגירער,
ווען די רייכע רייטען אויפ׳ן זאָטעל
דורכדעם ווערד זייער תורה־שויץ בטל,
אין פּיצינקע חברה׳לעך זיינען זיי צושפּליטערט
יעדער רב, פאַר זיין עקזיסטענץ, שרעקט זיך און ציטערט,
אַנערקענען יאַ מכלומר׳שט אונזערע חגאות און זיטען...
אַבי נור, אום צו קענען זיך מישען איבעראַל אין מיטען...
מיט אַלע מיטלען זוכען זיי, אונז צו געפעלען
אום אין „פּאָליטיקס״ אַן דער שפּיצע זיך שטעלען,
דיזע וואָס האָבען אַנגעזאַמעלט רייכטום דורך רמאות
האָבען פערכאַפּט פּרעזידענטשאַפט און גבאות.
אַבוואָהל, פון אַנדערע לענדער היער איינגעוואַנדערט
זיינען זיי דאָך, איינער פון צווייטען אַבגעזאַנדערט,

„ישנו עם אחד — אפילו בין העמים — מפוזר ומפורד"
געגען זייער „השם-אחד" זיינען זיי דערמיט מורד!
דיזע באַטיטעלטע „עם אחד", דאָס איינציגע פאָלק
זיינען צווישען זיך צוברעקעלט, פיהרען זיך אָהן א טאָלק.
אַט דיזע געקרוינטע: „עם חכם ונבון"
דאַרף זיך שעהמען פאַר'ן פראָסטען „יאָוואָן" (יון),
די טובת הכלל פיהרערס זיינען נור **גאוה** און **כבוד** אויסען
די גרינדערס און אמת'ע טוערס ווערען אַרויסגעשטויסען;
די רבנים זיינען צווישען זיך אין קאָנטראַסט
דער אמת'ער עהרליכער רב ווערד געהאַסט
ווייל זיין ערנסטער מוסר זאָגען,
קענען די רייכע ניט פאַרטראָגען;
די מעהרסטע זיינען נור עגואיסטען,
און גייציגע מאַטעריאַליסטען;
בלויז די אָרימע מאַסען, און אַרבייטער קלאַסען
וואָס זיינען אין אינדוסטריעלע, יוניאָן'ס אָרגאַניזירט
און מיט מענשליכע און מאָראַלע געזעצע דיסציפלינירט,
זיינען מעהרסטענס עהרליכע אידעאַליסטען
און רופען זיך „פּאָליטישע סאָציאַליסטען"
פאַר אַלע איינוואָהנערס זיי ערנסט קעמפען און שטרייבען
צו אַ גרינגערען, שעהנערען און בעסערען לעבען
די טאַלאַנטפולע אידען וועלכע אַרבייטען
אַלעס נוצליכעס פאַר אַלעמען פאַרבאַרייטען,
און מאַכען פאַר אונז די וועלט אַלס אַ גן-עדן
אויף זיי קען איך קיין שלעכטע ווערטער ניט ריידען,
פון זיי קענען מיר זיך אַבסאָלוט ניט שיידען,
ווען זיי ווילען ניט פראָדוצירען, מוזען מיר אַלע קראַפּירען.
כאָטש זיי פיהרען אָן איבעראַל גרויסע שטרייטען
דעם סיסטעם פון רעגירונג, דורכאויס, איבערבייטען,
אָבער מיט דעם „ציוויליזירען" זיי דאָך אונזערע מענשען,
דאַרפען מיר דערפאַר זיי נאָך באַלוינען, לויבען און בענשען.

זייערע מענשליכע קלוגע לעהרע,
פערשאַפט אונזער לאַנד גרוים עהרע...

עס דיקטירט טאַקע אויך מיין ריינעס געוויסען:
זיי זאָלען זייער פּראָדוקט, זעלבסט געניסען!
אָבער די אידען וואָס ליבען נור צו האַנדלען
איבעראַל, אין אַלע לענדער, וואו זיי וואַנדלען;
דיזע „אתה בחרתנו'קעס מיט זייער „יחוס"
ווידערשפעניגען געגען דעם אלקי הרוחות!
אויף „לא תלין ולא תשיג ולא תגנוב" זיינען זיי עוברים
דורכדעם ווערען די קינדער דעמאָראַליזירט און כופרים;
זאָגאַר זייער „מנין" איז מיט פּרוד לבבות
און מעהרסטע תפלות מיט פאַלשע מחשבות...
דערפאַר, דאַרפען מיר זיך ניט שרעקען פאַר זייער מאַכט
מ'קען זיי בייקומען און פערניכטען שנעל אין איין נאַכט.
אַז אויסנאַהם וועלען זיין די עהרליכע גבירים
וואָס דער תלמוד זאָגט: „רבי מכבד עשירים
וועלכע זיינען פאַראייניגט מיט די אַרבייטער באַנאַנד
אויפצובויען און זיך באַזעצען אין אידישען לאַנד
אויך די אידען וואָס גוטע מדות באַזיצען
דאַרף מען זיי מיט פאַמיליעס פּראָטעקטען און שיצען".

— באַמערקונג: —

(צום באַדויערען, מוז דאָ געזאָגט ווערען גאַנץ אָפען
אַז מיט די מעהרסטע חטאים האָט ער צוגעטראָפען...
אָבער: ווען דיזע אידען ווערען צו חרטה דערוועקט
ווערען די המן'ס ביטערע גזירות גלייך אָפּגעמעקט!)

המן איז וויליג צעהן צענטען זילבער אָבצוואוועגען
אום, צו זיין פּלאַן, זאָל דער קעניג ניט זיין דערגעגען.
אחשורוש: איינשטימענדיג צו דיזען באַדינג
גיבט איהם גלייך — אַלס צייכען — זיין קעניגליכען רינג;
„דו המן האַלט דיר דאָס געלד
און טהו מיט זיי ווי דיר געפעלט...

דער צורר המן, האָט די פּאַגראָמען

על פי גורל באשטימט אַם דרייצענטען אָדר
האָט דאָס פאַראורזאַכט אַ שרעקליך גערודער,
אַ געוואַלדיגען טומעל אין אַלע מדינות
אין די אידישע סעקשאָנס און שכונות

געשיקט דעקרעטען, אין אַלע שפּראַכען
איבעראַל פּאָגראָמען צו מאַכען,
„להשמיד להרוג את כל היהודים"
גם „החרדים, צדיקים וחסידים"...

וצעקו צעקה גדולה ומרה,
על זאת הגזירה וצרה!
אַלע אידען אין אַלע מדינות,
האָבען פאַרבראַכט אין תפילות וקנות.

קפּיטל ד':

„ומרדכי ידע את כל אשר נעשה"

מרדכי דער אידישער פּאַטריאָט און אמת'ער מאַן
האָט דורך רוח הקודש געוואוסט דעם שוידערליכען פּלאַן,
און פון גאַנצען צעטעל המן'ס מסירות צום קעניג כסדר
האָט ער אָנגעצויגען אויף זיך אַ זאַק, אַנשטאָט קליידער,
און איז געגאַנגען צום קעניג'ס טויער
מיט אַ פאַרביטערט הארץ און גרוים טרויער,

„התך", דער מלכה'ס באַדינער, האָט איהם דערזעהן
האָט אסתר זיך דערוואוסט, וואָס דאָ איז געשעהן,
פון דעם טיראַן המן'ס בעפעהל, צו מאַכען פון אידען אַ תל
אויך וועגען די צעהנטויזענד צענטען זילבער, אַלס כאַבאַר
און שוץ-מיטעל, זיך זיכערן געגען נקמה געפאַהר...
האָט מרדכי מיט אסתר'ן אויגענבליקליך זיך בעראַטהען
וועגען דיזע גזירות — די שרעקליכע גרוילטהאַטען:
„דו אסתר, די גזירה איז אויף דיר אויך חל"
אַלס אידישע טאָכטער, ביזטו אויך אין כלל"!

איז געקומען אסתר'ס באַשלוס:
„אַז דאָ וועט ניט העלפען קיין רעקורס".

אויך אָהן ערלויבענים צו געהן צום מייאסטעיט
פאַר אַזאַ פאַרברעכען, באַשטראָפט מען מיט טויט...
עס קען נור העלפען: די אידישע רפואה וסגולה
וואָס וועט, אָהן צווייפעל, ברענגען די געוואונשטע גאולה,
דאָס איז נעמליך: „אחדות, תשובה ותפילה"
אַנשטאָט „יגון ואנחה", וועט זיין מנוחה ושמחה וגילה!

קודם כל: „לך כנוס את כל היהודים
תלמידי חכמים, הפועלים וחרדים"!

ווייל, ווען דער גלות ווערד אונערטרעגליך גרויס
מוז באַלד פּראַקטיצירט ווערען: „לך כנוס"!

דאַן, „אל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים
ולהתפלל לבורא כל העולמים"!

(דיזער מיטעל איז דער זיכערסטער און בעסטער
דאַרום, רופט מען דיזע מגילה: „מגילת אסתר"

* * *

ווען אידען פאַראייניגען זיך אין אַ מעכטיגען פאַרבאַנד
ווערען די רשעים מיט זייערע גזירות, צו שפּאָט און שאַנד,
דאַן, קען קיין נאַציאָן האָבען איבער אונז אַ שליטה
פון תנ"ך, תנאים ואמוראים שטאַמט דיזע שיטה:
„נעשין ישראל אגודה אחת מיד נגאלין"
אָבער ניט פּרוד לבבות, דורך פילע שול'ן;
„אפילו כל ישראל עובדים עבודה-זרה ויש אחדות ביניהם
אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט עליהם"!
שנאמר: „חבור עצבים אפרים הנח לו",

דער למדן ווייסט: וואָס די גמרא האָט דאָ אַנגעוואונקען
אַז ס'איז מעגליך צו רעטען, דעם וואָס איז טיף געזונקען!
דאַרום, איז געווען אסתר'ס פייערדיגע אויפרוף:
אויפצוואוועקען די אידען פון לעטאַרגישען שלאָף
דיזעס, זיי צו דערקלעהרען
אום המן'ס גזירות צו שטערען.

קפיטל ה׳:

„ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות"

אין דריטען טאָג האָט אסתר זיך מישב געווען
אָהן ערלויבעניס, אין קעניגליכע קליידער, צום קעניג געהן
צו לאַדען איהם צום מאָלצייט,
וואָס זי האָט פאַר איהם געגרייט.
ווי אויך דער מיניסטער המן, זאָל קומען, צו זעלבער צייט,
דער קעניג האָט איהר ביטע ערפילט
ניט וויסענדיג, צו וואָס זי צילט...
המן האָט ווערענד די צייט
פאַר זיין ווייב און גוטע לייט,
זיך זעהר געבריהמט און געפרייט,
„אַז די מלכה איז אויך אויף זיין זייט...
נור, ווען איך דערזעה מרדכי דעם קנעכט
פיהל איך דאַן זעהר שמערצליך און שלעכט",
און די גרויסע מרשעת זרש,
פון עמלק געווען דער שורש
איז ביי יעדער גזירה געשטאַנען אונטער זיין פלייצע
האָט איהם געגעבען אַ שרעקליך שוידערליכע עצה:
„א תלי׳ פופציג איילען הויך, פאַר מרדכי׳ן אויפצושטעלען"
און איז זיכער: אַז דאָס וועט דעם קעניג אויך געפעלען,
המן האָט ניט פיל געטראַכט
און פאַר מרדכי׳ן אַ תלי׳ געמאַכט.

קפיטל ו׳:

„בלילה ההוא נדדה שנת המלך".

נאָכדעם, ווי צו די פינסטערע גזירה
איז שוין ניט געווען קיין ברירה,
ווייל, זי איז געווען מיט׳ן קעניג׳ס חותם פאַרזיגעלט
אין מיטען נאַכט, ווען אַלעס באוואַכט
אַלע טויער׳ן פאַרמאַכט, פאַרשלאָסען און פאַרריגעלט,
איז אויפ׳ן קעניג, אין מיטען שלאָפען
גרויסע שרעקען און אנגסטען אָנגעלאָפען,
געמישט האָט זיך אין זיין מוח פאַרשידענע רעיונות
האָט ער געהייסען ברענגען דעם ספר-הזכרונות,

און פאַר איהם פאַרלעזען, וואָס איז אַמאָל געוועזען;
ווי דורך אַ נס, אַזוי גלאַט, האָט זיך געעפענט דער בלאַט:
ווי „בגתן ותרש" זיינען אויפ׳ן קעניג געווען בייז
און האָבען אַריינגעמישט סם-המות אין זיין שפּייז
און אַז מרדכי האָט באַלד ענטדעקט דעם סוד
גערעטעט דעם קעניג פון זיכערען טויט"!
פרעגט איהם דער מלך, ערינסט און עהרליך:
„וואָס פאַר אַ באַלוינונג האָט מען מרדכי׳ן געגעבען?
דערפאַר, וואָס ער האָט גערעטעט דעם קעניג׳ס לעבען"!
אַנטוואָרט איהם דער בוכהאַלטער, שטיל און געלאַסען:
„אַז מרדכי האָט פאַר דעם נאָך גאָר ניט גענאָסען.

* * *

אין דעם, קומט המן אין קעניג׳ס הויף
אום, איבערצונעהמען זיין „איינקויף"...
די צושטימונג פון מלך צו פערלאַנגען:
„להשמיד להרוג" ביי מרדכי׳ן אַנצופאַנגען,
„צו הענגען מרדכי׳ן איז ער שוין גרייט
אויף דער תלי׳ וואָס ער האָט פאַרגעברייט".
איז דער הוליגאַן המן
נאָהנט צו קעניג געקומען,
פרעגט איהם פלוצלינג דער קעניג אַן ערינסטע פראַגע
ער זאָל רעכטפערטיגען זיין פאַרצווייפעלטע לאַגע:
„מיט וואָס זאָל איך פאַרגיטיגען היינט?
מיין בעסטען און טייערסטען פריינד"!
האָט המן געטראַכט ביי זיך:
„אַז דער קעניג מיינט דאָס מיך",
„און מיין עצה וועט דעם קעניג געוויס געפעלען
אויב ער וויל זיין געוויסען צופרידען שטעלען".

עצה׳ט המן:
„לאָז מיך ערקלעהרען כסדר
ברייננגען די קעניגליכע קליידער
דאָס קעניגליכע פערד מיט׳ן מלך׳ס קרוין
און באַפעהלען אַ העכסט געאַכטעטען פאַרשוין,

וואָס זאָל מיט עהרען־פּאַרכט זיך באַמיהען
דיזע קליידער אויף איהם אָנציהען
און די קרוין אויפ׳ן קאָפּ אָנטוען,
דאַן אויפ׳ן פערד איהם ארויפזעצען צו רייטען,
און שעהנע פּאַראַדעס פאַר איהם פּאַרצובאַרייטען,
דער פערזאָן זאָל דעם פערד פאַר׳ן צוים פיהרען
און אין די שעהנסטע גאַסען הערום מאַרשירען
און מיט מיוזיק און כאָהר און הויכע קולות אויסשרייען:
הוריי! הוריי! לכבוד דעם מלך׳ס פריינד — דעם געטרייען״
זאָגט דער קעניג, שטרייענגס צו איהם: „דו המן,
ביזט דערצו באַשטימט אין מיין נאָמען,
ווייל נור דו ביזט דערצו גוט פּאַסענד און געניהט
זאָלסט אַלעם דורכפיהרען פאַר מרדכי׳ן דעם איד,
גלייך אַלעם פּאַרטזועצען, און קיין זאַך ניט פּאַרלעצען,
„אל תפל דבר״ מיט דיין כעס, זאָלסט זיך ניט אַמוזירען
ניט מאַכען איהם אַראָפּפּאַלען, ביים פּאַראַד אַרומפיהרען״.
המן האָט אַלע זיינע עצות זעלבסט פּראַקטיצירט
אויף מרדכי׳ן דעם אמת׳ן איד ריכטיג אויסגעפיהרט,
באַעהרט מרדכי׳ן מיט הוריי־געשרייען, און גרוים פּאַראַד,
אין די שענסטע גאַסען און מאַרקען פון דער גרויסער שטאָט
פּאַר דעם קעניג׳ס הערצליך געטרייען, און העכסטען גראַד!

*   *   *

מיט פּאַרווייניטע אויגען, און דעם רוקען געבויגען
און זיין שטאָלצקייט געבראָכען, איז המן צום הויז דערקראָכען
באַריכטעט זיין ווייב וואָס ס׳האָט איהם געטראָפען
ווי ס׳איז צופאַלען זיינע נקמה־פּלענער, און האָפען.
האָט איהם זרש געאַנטוואָרט מיט אַ „טרייסט״:
„אַז ווער עס טשעפּעט דעם אידישען גייסט
און אויף אַ איד הויבט די הענד
ווערד פון איהם אַ סוף אַן ענד,
דען, קוים האָסטו אָנגעהויבען פּאַלען
זיינען דיינע אַלע פּלענער פּאַרפאַלען״.

אין דעם, האָבען איהם איבערראַשט דעם מלך׳ם באַדינער
און איהם געלאַדען צו דער מלכה אויף אַ „דינער".

קפּיטל ז׳:

„ויבא המלך והמן לשתות עם אסתר המלכה"

דער קעניג מיט דעם צורר המן,
זיינען צו אסתר׳ס סעודה געקומען
דיביידע צאַרענדיגע, געניסען פון אסתר׳ס געטראַנק
יעדער מיט אַן עקספּלואידירטען שטורמדיגען געדאַנק

זאָגט דער מלך צו דער מלכה אסתר,
ביי דעם באַנקעט פון צווייטען טאָג:
„דו ביזט דאָך ביי מיר דער אַנטיק — דער בעסטער
פערלאַנג, ביז אַ העלפט וואָס איך פאַרמאָג"!

די מלכה אַנטוואָרט גאַנץ איינפאַך:
„איך פערלאַנג פון קעניג נאָר איין זאַך
וואָס וועט מיך שטעלען העכסט גליקליך און צופרידען
שענק דעם לעבן מיינע שוועסטער, ברידער און אַלע אידען!
דען, דער שאַדען פאַר׳ן מלך, וועט זיין אונערטרעגליך,
זאָלען זיי כאַטש זיין שקלאַפען, ביי פירשטען און גראַפען"!

דעם מלך האָט דאָס אין זיין האַרצען געטוען אַ ברען
פרעגט ער, ביי דער מלכה: „וואָס, ווער, און ווען"?
אַנטוואָרטעט די מלכה: אדוני קעניג און האַר
אָט זיצט ער, המן דיין פיינד, דער טיראַן — דער צר"!

דער קעניג האָט דאַן אָנגעהויבען זעהר צאַרענדיג פיהלען
און איז אַרוים אין קעניגליכען גאָרטען זיך אָבקיהלען.
אסתר המלכה האָט זיך אָפּרוהן, אויף איהר בעט צוגעלענט
המן: צו בעטען ביי איהר רחמים, האָט צו איהר צו גענענט
מיט וויינעדיגע אויגען, גיסענדיג טרעֶרען קוואַלען
וואַקלענדיג זיך, איז אויף דער מלכה׳ס בעט געפאַלען...
אין דעם, איז דער מלך אַריין בלויז איבער דער שוועל
און די ווילדע סצענע פון המן, האָט דערזעהן שנעל,
זאָגט ער צו המן: „דו ווילסט נאָך באַגיין אַזאַ פאַרברעכען
מיין קעניגליכעם פאַמיליען לעבען זאַ פאַרשוועכען"?

רופט זיך אָן „חרבונה": פון קעניג'ס גוואַרדיע, זכור לטוב
אַז המן האָט אויפגעשטעלט אַ תלי' פאַר מרדכי'ן, אין הויף.
ווערד דער קעניג אין כעס, גיט אַ שטרענגען אָוקאַז:
מ'זאָל שוין המן אין זיין הויף ברייגנען
און אויף זיין אייגענע תלי' אויפגעהאַנגען!
דיזער באַפעהל איז באַלד געשעהן
אַלע האָבען דעם גרויסען נס געזעהן;
אויפגעהאָנגען המן מיט זיין גאַנצער משפחה
באַלד נאָך דער טהאַט: „וחמת המלך שככה"!

„תפילת מרדכי ואסתר ראית, המן ובניו על העץ תלית"
שלעכט איז נור,
וואָס מ'האָט איהם געהאַנגען אויף אַ בוים אַמאָל,
און ס'וואַקסן אויף אים המן'ס, קליינע און גרויסע אָן אַ צאָל

קפיטל ח':

„ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן".

נאָכדעם, האָט דער מלך המן'ס הויף דער מלכה געשענקט
און זי מיט מרדכי האָבען דאָרט יהדות אריינגעברענגט,
דאָן, האָט דער מלך געגעבען מרדכי'ן, המן'ס גאָלדענע רינג
און איהם ערהויבען אַלס שני למלך איבער אַלצדינג.
נאָכדעם, האָט אסתר דעם מלך פאַר אַלעם געדאַנקט
און נאָך איין וויכטיגע בקשה פון איהם פאַרלאַנגט:
ער זאָל די גזירה פון „להשמיד ולהרוג" צוריק רופען
פון אַלע אידען, פון מזרח, מערב, דרום און צפון
דער מלך האָט גלייך ערפילט אסתר'ס ביטע אין צווייען
דעם „להשמיד ולהרוג" אויף שונאי ישראל אומצודרעהען.

„כתבו לכם כטוב בעיניכם" להקהל ולהנקם מאויביכם"!

מרדכי האָט אַוועק געשיקט בריף אין אַלע שפּראַכען
צו אַלע רעגירונגס בעאַמטע אין אַלע פאַכען,
מיט דעם קעניג'ס זיגעל גע'חתמ'עט דעקליראַציאָנען
אַלס רעגירונגס-געזעצע" פאַר אַלע נאַציאָנען,

און ביז דעם נעכסטען חודש ניסן
האָבען אַלע געקראָגען צו וויסען:
אַז די גזירה איז גענצליך צוריסען.
אויך מ׳זאָל זי אויף די שונאים פאַרווענדען
אַלע אידען זאָלען דערצו פינקטליך אַטענדען!
אויף פינף און זיבעציג טויזענד אַנטיסעמיטען
וואָס אידען האָבען פון זיי שמערצליכען-פיין געליטען
האָט מען אויף זיי די „מדה כנגד מדה״ דורכגעפיהרט
אָבער קיין שום מאַטעריעלען רויב ניט באַריהרט.
אין דער קעניגליכער שטאָדט שושן, ווי געוועהנליך
האָט דער מלך דורכגעפיהרט דיזע נקמה, פערזענליך
„ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר״!
ומתיהדים מעמי הארץ, כל צר,

אין דיזער צייט, האָט מרדכי מיט אסתר באַנאַנד
אויפגעפאָדערט אַלע אידען פון יעדער לאַנד
זאָלען זיך פעראייניגען אין אַ מעכטיגע פערבאַנד!
„לך כנוס את כל היהודים,
הפועלים, והחרדים וחסידים״!

אַלע נויטיגע תקנות האָט מען פערווירקליכט גאַנץ גלאַט
איז צו די אידישע היסטאָרי צוגעקומען נאָך אַ בלאַט.

קפיטל ט׳:

„ובשנים עשר חודש — נקהלו היהודים בעריהם״
לשלוח יד במבקשי רעתם, ואיש לא עמד בפניהם
כי נפל פחדם על כל העמים, והלואי שיהי׳ כך בכל הזמנים!
נאָכדעם, ווי מ׳האָט אין שושן, המן׳ס 10 זין אויפגעהאָנגען
האָט ניי לעבהאַפט ביי די אידען איבעראַל זיך אָנגעפאַנגען.
אין אַלע מדינות ווערד מרדכי זעהר געאַכטעט און ערהויבן
מאַסען פון פעלקער, נעהמען אָן דעם אידישען גלויבען,
צו דינען מתוך אהבה ומסירת-נפש דעם בורא
און ריכטיג אָבהיטען די תרי״ג מצות פון זיין תורה,
וממילא צו רוהען שבתים וימים טובים
און האַלטען בכבוד, עלטערען און קרובים!

אין הונדערט זיבען און צוואנציג מדינות, איבעראַל
האָט מרדכי, אַלס שני למלך, פאַרשפּרייט זיין מאָראַל;
אידען האָבען אויף זיך גענומען לדור-דורות:
תמיד אויסצופאָלגען ערנסט די צוויי תורות,
אַם פירצענטען און פינפצענטען אדר, אַלס יום טוב פורים
האָט מרדכי באַשטימט פאַר אַלע אידען, רייך און אָרים;
ערב פורים צו פאַסטען אַלס „תענית אסתר"
און שטיצען אָרימע ברידער און שוועסטער,
אין אָבענדס און מאָרגענס זאָל מען לייענען די **מגילה**
מיט גרויס באַגייסטערונג און פרסום, **ביי יעדע קהילה;**
צו קרובים און גוטע פריינד, זיי שיקען „**שלוח-מנות**"
צו אָרימע און אַנשטאַלטען טיילען מתנות;
שטיצען ישיבות ותלמוד תורות ושאר מפעלים
דאַן, עסען די „**פורים-סעודה**" פון בעסטע מאכלים;
פיינע משקאות טרינקען, פאַדערט דער „שלחן ערוך"
ביז מ'ווייסט ניט די מיינונג פון „ארור און ברוך"
און ווינשען איינער דעם צווייטען „לחיים"
מיט: „**לשנה הבאה בירושלים**"!

נור קודם כל זאָלען מיר אין וועג פון אברהם אבינו געהן
אשר בשכלו ובחכמתו הכיר את בוראו
און ווי מרדכי, אידישער פאַטריאָט, פעסט שטעהן
„**הדורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו**"!

* * *

ברכות אחר המגילה
לאמור ברינה ובגילה:

בזכות דער „**קימו וקבלו" פון דער מגילה**
זאָל ביי אידען תמיד זיין **תורה וגדולה!**
ובזכות פון אויספאָלגען איהרע געבאָטען ריכטיג
זאָל ביים פאָלק ישראל ווערען פון פינסטער ליכטיג
פון נידריגע אָרימע קנעכט, צו העכסטע מענשליכע רעכט
פון טרויער, צו פולשטענדיגע פרייד
פון עניות ודחקות, צו לעבען ברייט

פון שנאות ומלחמות, צו שלום ונחמות
פון יגון ואנחה, צו ששון ושמחה;
צו ערציהען די קינדער אין אמת אידישען גייסט
פון די המן׳ס, ספּעציאַל „אידישע״, צו ווערען ערלייזט!
הלואי, ליבער איינציגער פאַטער
ווערד מען שוין גיך פון זיי פּטור!

ווען אידען וועלען ריכטיג מקיים זיין „**מחה תמחה**״
וועט השם יתברך פאַרווירקליכען „**מחה אמחה**״!
המן׳ס זאָלען פון אידישען פנקס אָפּגעמעקט ווערען
און „מרדכי׳ס״ זאָלען ביי אונז, שטענדיג זיך **מעהרען**
וועלען מיר קירצליך **באַפרייט ווערען פון גלות שאַנד**
און בעלי-בתים ווערען אין אונזער פאַרשפּראָכענעם לאַנד!

אין דער צייט פון אַלגעמיינע גרויסע נויט׳ן
ווערד יעדער העפליכסט און הערצליך געבעטען:
פאַר די מגילה צו געבען „**מחצית השקל**״
ולמען השם, ניט צו זיין דרויף אַלס מיקל!...
אויף **שטיצען לומדים ועניים אין ירושלים**
ובזכות זה: **תתברכו מהבורא ארץ ושמים!**

ארי׳ ל. באדנשטיין, המכונה אבן-שתי׳
המצפה והמחכה לגאולה וישועה.

*　　*　　*

ווער עס ווערד פון דיזע מגילה באַגייסטערט און ענטציקט
און איז וויליג אויף צדקה עטוואס צו ספּענדען
זאָל זיין נדבה, דירעקט צום מחבר ווערען געשיקט
וועט מען, לויט זיין רצון, באַלד דערצו אַטענדען!

דער מנדב וועט געוויס האָבען אַ גרויסע זכי׳
פאַר באַזייטיגען פון עניים: צער, יגון ובכי׳!

אַדרעסע:
A. BODENSTEIN, 63 Clinton St., New York City

דעם באַשעפערס פּראָטעסט געגען כאַפּערייַ

„מהשם לא תצא הרעות" (איכה)

דער אַלמעכטיגער נאָמען „שדי",
כפירוש רש"י שאמר לעולמו „די"!
כלומר: שברא לכל בריותיו, מחיותיו די!
דאָס מיינט: אַז ס'איז באַשאַפען פיר יעדע בריאה,
אַלעם גענוג פיר חיונה און זריעה.

וואָס איז דאָס פיר אַ צרה!
דער באַשעפער שרייט אויפ'ן קול —
איך גיב דאָך קיין עין הרע
גענוג פיר אַלע, פונקט ווי אַמאָל:

די סעדער, פעלדער, טראָגען
פרוכט, גרינצייג און שפּייז,
פאַרוואָס אויף יקרות קלאָגען
פאַרוואָס דער הויכער פּרייז?

כ'גיב בולבעס, ווייץ און קאָרען
און אַלץ וואָס ברענגט נוץ;
איך בין ניט קאַרג געוואָרען,
כ'גיב אייך אַלדאָס גוטס;

כ'גיב צוקער, מילך און פּוטער,
און מאַך דעם לעבען רייך,
מיט ליבע ווי אַ געטרייע מוטער,
און גיב דאָס אַלעמען גלייך;

כ'גיב זייד און וואָל און פאָדים —
דער יקרות איז גרויס שאַנד!
פאַרוואָס דער בראַנד אויף בגדים?
איך גיב דאָך מיט פולער האַנד!

און בהמות, עופות און פיש אָהן אַ צאָהל,
פאַרגעברייט אין אַלע וועלט טיילען
אויסגע'סדר'ט לויט געברויך, פאַר אַלע מאָל,
מינעראַלען, מעטאַלען, קויהלען און אויל'ן.

איך גיב און איך בין ווילִיג
צו געבען שטענדיג גענוג,
יא, אַלעס דאַרף זיין ביליג
ווען ס'געהט נור אָהן בעטרוג!

מענשען קענען אויף מיר ניט זאָגען
דאָס איך פאַרשאַף זיי אַרמוטה און נויטה
קיינער דאַרף זיך ניעמאַלס פלאָגען,
ס'דאַרף קיינעם ניט פעהלען שפּייז און ברויט!
קיין היישעריק און קיין מבול
קיין ווילדע חיות אייך פאַרציקט
איך האָב קיין שום מחבל
אויף אייך ניט אָנגעשיקט!
איהר פיהרט אַליין זיך איבער,
שאַפט אַליין זיך די פּיין
גראָבט זעלבסט אייערע גריבער
און לייגט זיך זעלבסט אַריין...
איהר מענשען, נעמט מיינע ברכות
און מאַכט פון זיי נור אַ קללה!
דערמיט טהוט איהר מיר צו להכעים
דאָס איז ווירקליך אַ מיאוס'ע נבלה!
ווייל גרויסע פראָפיטירערס איהר ווערד,
און איהר זאָגט אַז „מזל" איז אייך באַשערט,"
דערמיט ברייננט איהר גרויס אונגליק אויף דער וועלט,
אָנזאַמלענדיג פּראָפּערטים און אוצרות געלד!
איך, דער באַשעפער, פראָטעסטיר דאַרויף
און זאָג: לאַנג וועט דאָס ניט קענען אָנהאַלטען!
ווען מענשען וועלען אויפוואַכען פון שלאָף,
וועט זייער גאָווערמענט אַלעס זעלבסט פּאַרוואַלטען
דען איך בין צו אַלעמען אימער גוט
און קען אייך תמיד בהרחבה שפּייזען!
נור קריגט שכל און פאַסט זיך קוראַזש און מוטה
דאָס פאָלק זאָל זעלבסט רעגולירען די פּרייזען!
און דעם אַרבייטער'ס האָב און גוטס,
זאָל זיין אונטער אייגענער שוץ!
דאָס מיינט: אַז נור פון די פּראָדוצירער
זאָל מען וועהלען, אַלס פאָלק'ס רעגירער!
נור דאַן, וועט זיין אויף דער גאַנצער וועלט אימער פרידען,
און דורכדעם אָקצעפּטירען די תורה פון די אידען
דאָס איז די ריכטיגע סגולה, פיר אונזער אמת'ע גאולה
ווי מיר זאָגען: „לתקן עולם במלכות שדי" נאָך יעדע תפלה
צוליב דיזע כונה זיינען די „מזוזות" מיט „שדי'ע באַגלייט
אום די כיטרישע כאַפּעריי אָפּצושאַפען וויט און ברייט!

ווערמהער אינטעליגענטער לעזער
ראדיקאלער און רעליגיעזער:

לאָזט פון זיך אנדערע געניסען
וועט אייך ניט פלאגען אייער געוויסען

און בדרך הישר, תמיד זיך פיהרען
בעזר הבורא, וועט איהר פראָגרעסירען!

פאָלגט אוים:

„אל תשליכני לעת זקנה, ומאת עמתך הכל תקנה”!
ר בנים, מהברים, כלל-עסקנים, אידעאליסטען
יוניאָנס, פעראיינען, ובפרט סאָציאליסטען
ע"בערעער און די מאסען, סוחרים פון אלע קלאסען:
באדענשטיין'ס קעמפען פאר אידעאל, איז באקאנט
אָרגאניזער און גרינדער פון „תנועת השבת” פארבאנד,
ד"רוקעריי, קריגט מען ביי איהם צו די ביליגסטע פרייזען
עהרליכע מענשען און אידען דארפען איהם פאטראנייזען!
גייע קונדען זאָלען איינמאָל איהם פּרובירען
שריפטליכע אָרדערס וועט ער אָקצעפּטירען
טובת-הכלל פרינטינג, עקספּערט און אָרטיסט
יעדען אויפרוף פאר אידעאל, שרייבט אומזיסט
יונג און אלט זיינען ווילקאָמען, איז ליבעראל
נעמט אָן קאָנסטיטושאָנס ביליג ספּעציאל!

ARIE BODENSTEIN, 63 Clinton St., N. Y.